

Для чого потрібен цей Порадник

Вітаємо вас у спільноті **150 пілотних академічних ліцеїв**, які долучаються до реформи старшої школи в Україні з **1 вересня 2026 року!** Ваша роль — надзвичайно важлива: ви не лише впроваджуєте нові освітні підходи, а й **розширюєте та поглиблюєте** досвід, на який спиратиметься вся країна.

Цей порадник створений, щоб допомогти орієнтуватися у процесі реформування, структурувати ключові аспекти змін та ефективно комунікувати з учнівством, батьківством й учительством. У ньому ви знайдете:

- ✓ чіткі пояснення про ідеї, мету та нововведення, пов'язані з реформою старшої школи;
- ✓ практичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в пілотному ліцеї;
- ✓ стратегії комунікації з учнівством, батьківством і колегами, щоб максимально прозоро й ефективно пояснювати зміни;
- ✓ відповіді на поширені запитання, які можуть виникати під час пілотування.

Бути пілотним ліцеєм — це виклик, але й унікальна можливість. **Разом із досвідом перших 30 ліцеїв, які розпочали пілотування у 2025 році,** ваш досвід стане основою для подальшого впровадження реформи у всій країні. Дякуємо за те, що є рушіями змін!

Розділ 1. Про реформу

Ідеї та мета реформи

Реформа старшої школи — це завершальний етап реформи НУШ. Нині триває активна робота над підготовкою змін у старшій школі, що розпочнуться в усій країні 2027 року.

Школа має давати учнівству якомога більше можливостей для вибору свого шляху. Як показало соціологічне [дослідження](#), саме цього хоче учнівство в старших класах. Тому в старшокласників буде кілька можливостей вибору:

- **Профіль навчання.** Пропозиції профілів формують ліцеї, спираючись на власний кадровий потенціал, матеріально-технічну базу, запити учнівства, необхідні вміння та професії майбутнього тощо. Разом із профілем учнівство отримуватиме перелік предметів і курсів основного і поглибленого рівнів, які вивчатиме.
- **Предмети / курси в межах профілю.** Наступний крок — учнівство обиратиме предмети й курси в межах профілю, щоб ще більше зануритися у вивчення обраного профілю.
- **Предмети / курси поза профілем.** Кожен учень і учениця потребує всебічного розвитку, а тому вибирати предмети можна буде й поза профілем. Наприклад, учень математичного профілю зможе вибрати курси природничих наук, мистецтва, літератури тощо.

Також лишаються обов'язкові предмети, які учні й учениці вивчатимуть на достатньому рівні для того, щоб стати освіченими та свідомими громадянами. Ці предмети пов'язані з вивченням української мови й літератури, історії України, громадянської освіти, англійської мови та математики, фізичної культури, природничих наук і «Захисту України».

Навчання в старшій школі триватиме 3 роки. Це не нововведення, а норма, затверджена законом «Про освіту» у 2017 році, — з початком упровадження НУШ.

Додається не 12, а 10 клас. Він є профільно-адаптаційним. У ньому в учнівства буде найбільше годин на обов'язкові предмети / курси. Це можливість подивитися по-новому на звичні предмети, спробувати профільне навчання й за потреби змінити його, надолужити освітні втрати, спричинені пандемією та широкомасштабною війною. 11–12 класи передбачають зростання кількості годин на вивчення вибіркових дисциплін (з одночасним зменшенням кількості обов'язкових) і більше заглиблення в обраний профіль.

Що означають кластери, профілі й вибір предметів для вчительства, учнівства та батьківства

Профілі можуть бути різноманітними, пропозиція залежатиме від закладів освіти й запитів учнівства. Проте профілі мають належати до одного з трьох кластерів: мовно-літературного, STEM або соціально-гуманітарного.

Кожен ліцей пропонуватиме на вибір щонайменше 3 профілі в межах одного, двох або трьох кластерів.

- **STEM-кластер**

Природничі науки (Science), технології та інформатика (Technology), технічна творчість (Engineering) і математика (Mathematics). У навчальних планах цього кластера посилюються природничо-науковий компонент і увага до інноваційних технологій. Можуть існувати й окремі математичний або природничий профілі, які охоплюють тільки математичну або природничу освітні галузі відповідно.

- **Мовно-літературний кластер**

Профілі, пов'язані з вивченням української мови та літератури, іноземних мов (однієї чи кількох) тощо.

- **Соціально-гуманітарний кластер**

Профілі, пов'язані з поглибленим вивченням історії України, всесвітньої історії, правознавства, економіки й підприємництва, психології, соціології, культурознавства, мистецтвознавства та інших за вибором закладу освіти.

Щороку кількість годин на вибіркові предмети зростатиме, а на обов'язкові — зменшуватиметься. Тобто програма 10 класу в усіх учнів і учениць лише незначно відрізнятиметься завдяки окремим профільним і вибірковим курсам. Проте в 12 класі лише одну третину годин буде присвячено обов'язковим для всіх предметам.

Ось як змінюватиметься у відсотках кількість годин на обов'язкові й вибіркові компоненти щороку:

Навчання в ліцеї: можливості для учнівства

- замість вивчати ВСЕ поглиблено — вивчати СВОЄ поглиблено;
- більше зосередитися на потрібних предметах і витратити менше часу на непрофільні, а отже, ліпше підготуватися до вступу у ЗВО;
- вивчати улюблені предмети різнобічно (наприклад, літературу певного періоду, історію винаходів тощо);
- вчитися в лабораторіях і майстернях із сучасним обладнанням.

Викладання в ліцеї: можливості для вчительства

- навчати учнівство на поглибленому рівні, а отже, ліпше розкрити свій учительський потенціал;
- працювати з учнями й ученицями, які більш умотивовані вивчати предмет;
- працювати із сучасним обладнанням.

Як змінюється мережа закладів освіти

У межах реформи передбачається створення відокремлених від початкових шкіл і гімназій академічних ліцеїв з великою кількістю учнів і учениць. Саме такі заклади освіти зможуть забезпечити вибір профілів і предметів.

Мережа академічних ліцеїв має бути такою, щоб забезпечити вибір профілів для учнівства: або це мають бути багатопрофільні ліцеї, або кілька ліцеїв із різними профілями на доступній відстані.

Що більша кількість учнів і учениць у академічному ліцеї, то легше забезпечити вибір профілів, курсів, предметів.

Окрім того, у великих закладах освіти легше забезпечити матеріально-технічну базу, а також залучити висококваліфіковане вчительство.

Якщо потрібно, учні й учениці зможуть доїжджати до такого закладу або проживати в гуртожитках (пансіонах).

Зміни в мережі закладів освіти мають відповідати поточній демографічній ситуації, а також враховувати її прогнозовані зміни.

Таймлайн реформи

- **2024 рік** — затверджено Державний стандарт профільної середньої освіти, який слугує основою для оновлення змісту освіти;
- **2024 рік** — дібрано **перші** 30 ліцеїв-амбасадорів реформи (передпілот), директори й педагоги яких пройшли навчання;
- **травень 2025** — затверджено Типову освітню програму;

- **1 вересня 2025** — розпочалося пілотування підходів до організації освітнього процесу в перших 30 пілотних ліцеях;
-
- **1 вересня 2026** — розширення пілоту до 150 ліцеїв;
- **2026–2027** — реорганізація шкіл у ліцеї (з 10–12 класами) та гімназії (до 9 класу);
- **1 вересня 2027** — запуск реформованої старшої школи;
- **червень 2029 року** — випуск учнівства з пілотних 150-ти закладів;
- **червень 2030 року** — перший випуск НУШ.

Розділ 2. Пілотування

Що означає бути пілотним ліцеєм

Бути пілотними ліцеями означає бути в авангарді змін. Ви долучаєтеся до другого, значно ширшого, етапу пілотування, спираючись на досвід перших 30 ліцеїв, і допомагаєте адаптувати реформу для всієї країни. Саме на вас рівнятимуться інші ліцеї, вивчатимуть досвід і проситимуть поради.

У вас є можливість змінити щось не лише у вашому закладі, а вплинути на всю освітню систему України. Такі зміни творяться саме завдяки участі в таких проєктах і долученні практиків до розроблення ключових політик.

Комунікуючи пілотування, ми хочемо працювати над іміджем пілотних ліцеїв як найкращих закладів країни (адже це так і є!) — на кшталт Ліги плюща, тільки серед українських ліцеїв. Будемо це робити через висвітлення вашого досвіду на каналах МОН і в медіа, розповіді про перебіг пілотування та використання єдиного візуального стилю.

Як добирали пілотні ліцеї

У батьківства і медіа може виникнути питання — як ваш ліцей став пілотним. Пропонуємо пригадати процедуру добору:

Ліцеї добирали за результатами заявок з усіх областей України, які виявили бажання долучитися до розширеного пілоту з 2026 року. За результатами відбору комісія дібрала 120 закладів, які відповідають визначеним [критеріям](#) і стратегічним завданням реформи.

Як зміниться підхід до навчання в пілотних ліцеях

Ліцеї пілотуватимуть Державний стандарт профільної середньої освіти, а також новий підхід до організації освітнього процесу, і це більше, ніж просто зміна розкладу чи новий набір предметів. Тут ми говоримо про гнучкість і профілізацію навчання. Учні й учениці більше навчатимуться у групах за обраними профілем і предметами / курсами, рівнем підготовки тощо. Це означає, що в ліцеї з'являться профільні напрями, де одні предмети вивчатимуться поглиблено, а інші — за вибором, навіть поза межами профілю. Завдання пілотних шкіл — знайти найкращі способи організувати цей процес так, щоб учнівство могло вільно обирати предмети, здобувати всі необхідні знання, вміння, формувати цінності.

Ми перевірятимемо, як краще організувати навчання: забезпечити можливість вибору без хаосу. Це експеримент, де ви, як учительство та адміністратори/-ки, допоможете знайти відповіді на важливе запитання: що працює, а що потребує корекції? Ваш досвід покаже, як зробити профільну школу реальною можливістю для всіх учнів і учениць будувати власний освітній маршрут.

Ваш ліцей — це простір, де ми формуємо майбутнє освіти. Те, що ви спробуєте і напрацюєте зараз, згодом стане основою для профільної середньої освіти.

Як ліцею обрати профілі

1. Подумайте, профілі яких кластерів ви могли б запропонувати залежно від кадрового складу та обладнання в закладі.
2. Проведіть опитування, що цікаво учням і ученицям та що вони хотіли б вивчати поглиблено. Пропонуйте не тільки лінійні варіанти, як-от математичний чи історичний профіль.
3. Також поцікавтеся в учнів і учениць, що їм ще подобається вивчати, чим вони цікавляться. Це може стати основою для створення вибіркових курсів.
4. Під час ухвалення рішення ліцей може залучати батьківську спільноту, громаду, місцевий бізнес, щоб запропоновані профілі відповідали реальним запитам і перспективам.

Яку підтримку отримуватимуть пілотні ліцеї

Упродовж пілотування ви будете отримувати підтримку з боку МОН, експертних організацій і міжнародних партнерів:

- навчання адміністрацій і педагогів;
- методичну підтримку й матеріали;
- навчальні матеріали, які відповідають Державному стандарту профільної середньої освіти;
- субвенцію на обладнання просторів;
- сприяння формуванню іміджу унікальності пілотних ліцеїв (“Ліга плюща” старших шкіл).

Відповіді на популярні запитання

У цьому розділі зібрано запитання, які виникали або можуть виникнути у вас чи в учнівства і батьківства.

Скільки років триватиме навчання класів, які стануть пілотними з 1 вересня 2026 року?

Навчання триватиме 3 роки (10, 11 та 12 класи). Ваш етап пілотування — це повноцінний пілот Державного стандарту профільної середньої освіти, який охоплює повний цикл навчання у старшій профільній школі з апробацією навчальних матеріалів для учнівства.

Чому батьківство й учнівство мають погодитися на експеримент, чи це не вплине на погіршення навчальних результатів?

Рівень знань і умінь учнів та учениць не впаде і навіть може поліпшитися з профільних предметів, тому що буде більше можливостей зосередитися на них.

Чи буде змінено штатні розписи та, якщо так, як саме?

У планах МОН — внести зміни до типових штатних нормативів, які відповідатимуть особливостям академічних ліцеїв. Серед змін розглядається запровадження посади кар'єрного освітнього радника.

Наразі це питання потребує додаткових консультацій, а також узгодження з Міністерством фінансів України. Ми розуміємо, що затвердження нових штатних позицій залежатиме від фінансування, тому докладатимемо зусиль, щоб обстояти необхідні зміни. Водночас остаточне рішення ухвалюватиме Мінфін, і ми поки не маємо гарантій щодо його погодження. Дякуємо за пропозиції, вони допоможуть сформуванню аргументованої позиції для подальших переговорів.

Яким буде навантаження на вчительство у старшій школі?

У старшій профільній школі обсяг навчального навантаження педагогів регулюється Типовою освітньою програмою для 10–12 класів. Важливо підкреслити, що перехід на трирічну старшу профільну школу не зменшує навантаження вчительства у порівнянні з нинішньою 10–11-класною моделлю. Навпаки, завдяки збільшенню кількості профільних предметів і розширенню варіативного складника навчального плану, навантаження зберігається або зростає. У 10–12 класах учні поглиблено вивчають предмети відповідно до обраного профілю, що передбачає більшу кількість годин на ці освітні компоненти. Також формуються години завдяки вибірковим освітнім компонентам поза профілем, які є невід'ємним складником навчального плану. Наприклад, учитель історії, який нині викладає історію України, всесвітню історію і громадянську освіту у 10 класі, в академічному ліцеї викладатиме ще й освітні компоненти своєї освітньої галузі у межах та поза профілем. Тобто зменшення годин не відбувається.

Чим ваш пілот (старт у 2026) відрізнятиметься від пілоту першої хвилі (старт у 2025)?

Пілот 2025 року (перші 30 ліцеїв) апробує організацію освітнього процесу і триває 2 роки. Ваш пілот (150 ліцеїв у 2026) — це повноцінна апробація Державного стандарту профільної середньої освіти, яка триватиме 3 роки й передбачає роботу з новими навчальними матеріалами для учнівства. Ви спиратиметеся на досвід першої хвилі, але ваше завдання — апробувати повний трирічний цикл.

Інформація про вступ у заклади вищої освіти учнів і учениць у 2029 році

Трирічний бакалаврат — переваги пілотної хвилі (Вступ 2029)

Учні й учениці, які будуть випускатися у 2029 році з пілотних програм трирічної старшої профільної школи (академічних ліцеїв), матимуть можливість вступити на експериментальний **трирічний бакалаврат**. Це стане можливим завдяки продовженню навчання на спеціальності, що відповідає профілю.

1. Особиста перевага: Фокус на профільному навчанні

Учні й учениці пілотної старшої профільної школи отримають унікальний привілей:

1. **Навчання в ліцеї:** Участь у старті **поглибленого** профільного навчання (10–12 класи) на рік раніше за всіх в Україні (з 1 вересня 2026 року) дає змогу взяти участь у найбільш очікуваній модернізації шкільної освіти й бути у фокусі уваги педагогів, наукової спільноти та органів управління освітою, які будуть завжди готові надати підтримку пілотним закладам. Школярі зможуть значно більше уваги приділяти профільним предметам, буде суттєво скорочено кількість предметів, які вивчаються одночасно.
2. **Від школи до університету:** Випускники пілотних програм старшої профільної школи зможуть вступити на **трирічний бакалаврат відповідного профілю** (180 кредитів) у 2029 році, що дозволяє здобути перший (бакалаврський) рівень вищої освіти у 2032 році, не втрачаючи час, порівняно зі своїми однолітками, які не братимуть участь у пілотуванні.

2. Логічна і безперервна траєкторія: Профіль → Спеціальність

Це найголовніша перевага для усвідомленого вибору та глибокої підготовки, що гарантує вашій дитині якість:

- **Усвідомлений вибір:** Учень обирає профіль у 10 класі, поглиблено вивчає його 3 роки в ліцеї, а потім **продовжує вивчати споріднену спеціальність** на бакалавраті без необхідності починати навчання "з нуля".
- **Сфокусовані знання:** Університет не витрачає час на загальноосвітню підготовку, оскільки вона передбачена в шкільній програмі на рівні 10–12 класів.
- **Тестування вибору:** Це знімає ризик випадковості та кон'юнктурності під час вибору спеціальності й дає молодій людині можливість **протестувати вибір** профілю впродовж трьох років, перш ніж йти з ним у вищу освіту. Можливість змінити вибір також зберігається.

3. Важливе уточнення: Винятки (Коли 4 роки — це необхідність)

Хоча для більшості учасників пілотування трирічної профільної старшої школи буде запропоновано трирічний бакалаврат, є особливі випадки:

- **Окремі регульовані професії:** це стосується деяких складних спеціальностей, в яких вимагається певна тривалість підготовки для отримання права на професійну діяльність. Перелік таких спеціальностей з'явиться пізніше.
- **Зміна профільності:** Учень або учениця зберігають право здобувати вищу освіту за будь-якою спеціальністю незалежно від профілю в старшій школі, але тоді скоротити строк навчання в бакалавраті буде нереально.

4. Наша підтримка: Найкращі пропозиції та широкий спектр можливостей

- **Керований процес:** Ми зберемо інформацію про остаточний вибір профілів учнями. Разом із Директоратом вищої освіти та освіти дорослих МОН проведемо **мапування профілів**, сформуємо **найкращі пропозиції** спеціальностей для вступу до ЗВО у 2029 році, які відповідатимуть їхньому профільному навчанню.
- **Розширені можливості:** Для учасників пілотування трирічної профільної старшої школи буде запропоновано широкий спектр можливостей для продовження навчання в закладах вищої освіти, який буде орієнтований на максимальне врахування результатів навчання за обраним ними профілем.

Учні, які братимуть участь у пілотуванні, зможуть здобувати якісну освіту й планувати свій майбутній вже в школі.

Розділ 3. Комунікація

Як підготуватися до комунікації

Комунікація відіграє ключову роль у впровадженні реформи, адже саме від того, як ви поясните її суть учнівству, батьківству та вчителю, залежатиме рівень довіри та успіх змін. Ось кілька практичних рекомендацій, які допоможуть вам бути готовими до комунікації:

1. Розберіться в реформі самі

- ✓ Ознайомтеся з ключовими документами реформи (Державним стандартом профільної середньої освіти, концепцією реформи, Типовою освітньою програмою, модельними навчальними програмами).
- ✓ Складіть список основних змін, які впроваджуються у вашому ліцеї та як вони вплинуть на учнівство і вчителю. Це допоможе апелювати конкретикою.
- ✓ Продумайте прості й зрозумілі пояснення для кожної зміни.

2. Визначте ключові меседжі

Сформулюйте кілька основних тез, які варто повторювати під час усіх комунікацій, до прикладу:

Про вибір і гнучкість: Старшокласники отримують більше свободи у виборі предметів і зможуть краще підготуватися до майбутнього.

Про якість освіти: Ліцеї зосереджуються на профільному навчанні, що дає змогу глибше занурюватися в обраний напрям.

Про підтримку: Учнівство, батьківство й учительство не залишаються сам на сам із нововведеннями — є чіткі правила, ресурси та супровід.

Покращення умов навчання: завдяки державним субвенціям ліцеям вдасться закупити обладнання, що особливо важливо для поглибленого навчання.

3. Адаптуйте інформацію для різних аудиторій

Не всі сприймають зміни однаково, тому важливо говорити зрозуміло та враховувати потреби різних груп:

Учнівству — що змінюється для них, які нові можливості відкриваються, як це допоможе в майбутньому.

Батьківству — як нова система допоможе їхнім дітям розвиватися, чи є ризики, як працюватиме підтримка учнівства.

Вчителю — як зміниться їхня роль, які можливості з'являться, які є інструменти для підготовки.

4. Будьте готові до запитань і критики

- ✓ Продумайте відповіді на потенційні складні запитання (наприклад, про навантаження, перехідний період, вибір предметів).
- ✓ Говоріть аргументовано, спираючись на факти.
- ✓ Слухайте зауваження, не заперечуйте проблем, а пропонуйте варіанти їх вирішення.

5. Використовуйте різні формати комунікації

Загальні зустрічі — пояснюйте зміни під час батьківських зборів, учнівських зустрічей, педрад.

Візуальні матеріали — інфографіки, чек-листи, презентації допоможуть спростити сприйняття інформації (наприкінці поради дільмося корисними посиланнями).

Цифрові платформи — використовуйте сайти, соцмережі, месенджери для інформування та швидких відповідей.

6. Говоріть позитивно та з упевненою вірою в реформу

- ✓ Наголошуйте не на труднощах, а на перевагах.
- ✓ Підкреслюйте, що ліцей — учасник передової реформи, що відкриває нові можливості.
- ✓ Підтримуйте двосторонню комунікацію — дослухайтеся до учнівства, батьківства й учительства.

Головна мета комунікації — створити довіру й упевненість у тому, що реформа принесе користь кожному.

Як спілкуватися з учнівством і батьківством

У назві цього розділу учнівство зумисне стоїть на першому місці. Якщо в початковій і навіть базовій школі учнів і учениць не завжди запитують, до якого вчителя/-ки вони хочуть чи що прагнуть вивчати, то в “Профільній” — усе інакше. Вибір підлітка — це цінність, на якій тримається реформа, тож і в комунікації пропонуємо відштовхуватися від неї.

Головний принцип комунікації: залучіть учнівство, закохайте в реформу — і вони стануть найліпшими амбасадорами участі в пілотуванні перед батьківством. У наступних розділах поділимося ідеями, як це робити.

Також радимо дотримуватися таких принципів:

- **Системність комунікації.** Недостатньо один чи два рази розповісти про переваги реформи. Людині потрібно принаймні 6 разів зіштовхнутися з інформацією (прочитати, побачити, почути), щоб запам’ятати її. Тож публікації

однієї новини на офіційному сайті й фейсбук-сторінці школи може бути недостатньо.

- **Демонстрація віри.** Ваше захоплення реформою і бажання — це 50% успіху. Якщо захоплені ви, то ваші емоції здатні запалити інших.
- **Обізнаність.** Перед спілкуванням з учнівством і батьківством важливо глибоко розібратися в реформі, щоб розповісти, як зміниться навчання, відповісти на запитання як про реформу, так і про пілотування.
- **Чесність і емпатія.** Що важливо батьківству? Знати, що їхня дитина отримає належний рівень підготовки, буде отримувати підтримку і задоволення від навчання. Чесно поділіться роздумами, чому ви вважаєте участь у пілотуванні вдалим рішенням, не приховуючи виклики, з якими доведеться зіткнутися. Говорячи про виклики, потрібно запевнити батьківство в підтримці дітей і що ви пройдете цей шлях разом.
- **Спирайтеся на свій досвід.** Частина батьківства знає вас багато років як професіоналів, бо дитина давно вчиться у вашому закладі, інша частина — може знати вас як сусіда, друга і знайомого знайомих. Підтримка МОН і експертів може бути важливою для вас, проте батьківство буде орієнтуватися насамперед на вас, а не на розроблені іншими експертами матеріали. Якщо вчитель/-ка фізики чудово викладав/-ла її раніше, то точно робитиме це не гірше в пілотному класі. Не соромтеся ділитися з батьківством здобутками школи й учительства — адже насамперед вони обиратимуть вас, а вже потім — пілот.
- **Прозорість.** У батьківства має бути чітке розуміння, як відбуватиметься навчання, як учнівство обиратиме профілі й предмети / курси, до якого часу треба зголоситися на пілотування й на яких етапах можна відмовитися тощо. Це нормально, якщо відповіді на деякі запитання будуть виникати поступово. Проте батьківській спільноті відразу треба донести, що відповіді на певні запитання треба чекати пізніше, але вони точно будуть.

У комунікації важливо використовувати різні канали комунікації. Що краще ви знаєте, які джерела інформації популярні серед, наприклад, батьків, то ефективніше можете донести повідомлення.

Мультиканальність може мати такий вигляд: провівши зустріч, ви надсилаєте батьківству матеріали, які демонстрували на ній. Наступного дня робите пост у соцмережах з деталями, які проговорювали під час зустрічі. Ще через день надсилаєте коротке опитування про розуміння реформи, готовність долучитися до пілоту і запитання, які лишилися. За потреби, додатково відповідаєте на запити.

Що казати учнівству й батьківству

Пропонуємо зосередити комунікацію на перевагах від участі в пілотуванні.

Для учнівства:

- **Освіта відповідно до зацікавлень** — учні й учениці мають можливість навчатися за обраним профілем і формувати власну траєкторію освіти.
- **Доступ до сучасних технологій** — навчання у добре обладнаних лабораторіях, інтерактивних класах, використання цифрових ресурсів.
- **Практико-орієнтоване навчання** — курси за вибором, міжпредметні проєкти, дослідницька діяльність.
- **Підготовка до майбутньої кар'єри** — профорієнтація, допомога у виборі свого кар'єрного шляху.
- **Результат:** Учні й учениці здобувають якісну освіту, яка відповідає їхнім здібностям та амбіціям.

Для батьківства:

- **Зрозуміла траєкторія освіти** — прогнозованість навчального шляху дитини, підтримка у виборі профілю.
- **Якісна підготовка до майбутнього** — ліцеї забезпечують сучасні знання, компетентних педагогів та освітні можливості.
- **Безпека й комфорт** — оновлена матеріальна база, відповідність стандартам безпеки.
- **Результат:** Батьківство впевнене в майбутньому своїх дітей та довіряють ліцеям як центрам якісної освіти.

Нестандартні підходи до комунікації з учнівством і батьківством

Розповідати вам про те, як провести батьківські збори, точно немає сенсу — ви знаєте ліпше за нас. Утім, і на стандартні випадки ми підготували презентацію, яку можна використати, щоб пояснити суть реформи й пілотування (посилання в останньому розділі).

Тож якими можуть бути нестандартні шляхи комунікації?

Фасилітація для учнівства і батьківства

Нагадаємо, що вам потрібно зробити так, щоб батьківство почуло голос дітей, ухвалюючи рішення про участь у пілотуванні. Чи певні ви, що вдома батьки відверто розмовляють з дітьми про їхні бажання і досвід навчання? Якщо ні, то можна влаштувати фасилітаційну сесію за участю учнівства і батьківства щодо бачення

навчання і їхніх прагнень. Думки учнів і учениць точно будуть вам корисні як управлінцям і вчителям, а подекуди можуть здивувати. І найкращий спосіб переконати матерів і батьків, які сумніваються, — озвучити ідеї реформи вустами підлітків.

Пізніше поділіться з батьківством інформацією про пілот — на ще одній зустрічі, в особистому спілкуванні чи поширивши матеріали. Вірогідно, ця інформація стане відповіддю на багато питань і прагнень учнів і учениць. А ще може статися так, що в батьківства й учнівства — насправді спільні прагнення, але висловлюють вони їх по-різному.

Які запитання можна винести на фасилітаційну сесію:

- Які навички та знання, на вашу думку, є найважливішими для вашого майбутнього / майбутнього учнів і учениць?
- Що б ви змінили у своєму навчанні / навчанні вашої дитини й чому?
- Якби вам / вашій дитині дали вибір предметів, то чи вивчали б ви / вивчала б вона щось інше, ніж зараз?
- Чого вам / вашій дитині не вистачає зараз у навчанні?
- Яким ви бачите ідеальне навчання в старшій школі? Що має бути обов'язково, а що можна змінити?
- Як ви вважаєте, чи достатньо зараз можливостей для вибору навчальних предметів?
- Чи подобається вам ідея профільного навчання? Чому так або ні?
- Як ви вважаєте, що допоможе зробити вибір профілю більш усвідомленим?
- Чи достатньо ви / ваша дитина маєте можливостей висловлювати свою думку щодо навчання?
- Як би ви хотіли ухвалювати рішення щодо вибору профілю — самостійно, разом із сім'єю чи за консультацією з учительством?
- Яку підтримку ви очікуєте від ліцею / учительства під час навчання у 10–12 класах?

[Тут](#) можна прочитати більше про механіку проведення фасилітаційної сесії.

Тиждень вибіркового уроку

Як щодо того, щоб влаштувати тренування перед справжнім вибором предметів / курсів? Саме так можна показати їм плюси такого підходу і закохати в “Профільну”.

Як це може спрацювати:

- Подумайте з учителями й учительками, які вибірково уроки* ви могли б запропонувати учнівству в межах тижня. Це має бути щось, що їх зацікавить.

Уроки можуть бути пов'язаними з предметами, які вивчають учні й учениці, або й ні (наприклад, майстер-класи корисних умінь).

- Розкажіть учнівству, що ваш ліцей пілотуватиме “Профільну” з 1 вересня й що в них буде можливість вибрати деякі предмети / курси. Скажіть, що цього тижня ви потренуетесь. Запропонуйте їм список вибіркових уроків і можливість обрати певну кількість.
- Розподіліть учнів і учениць між групами та складіть розклад.
- Розкажіть у батьківському чаті чи групі, що цього тижня їхні діти вибиратимуть предмети. Збирайте відгуки учнівства, діліться з батьківством світлинами.

Культура розсилок від директора

Учнівству і батьківству важливо відчувати зв'язок і увагу від керівника закладу освіти. Особливо, у часи змін. Вам навряд вдасться особисто прокомунікувати з усіма учнями й ученицями та батьківством, тому можна скористатися альтернативою — регулярною e-mail розсилкою. Це можливість не токсично взаємодіяти з батьківством і учнівством та тримати їх у курсі фокусних тем вашого закладу.

Розсилку може бути присвячено як суто реформі старшої школи, так і ширшій тематиці з інтегруванням інформації про “Профільну”.

Як це зробити:

- Зібрати e-mail з батьківства й учнівства (коли це дозволено за віком учнів і учениць).
- Вирішити, якою буде періодичність розсилки (оптимально що два тижні).
- Продумати, якими новинами ви хотіли б ділитися і що важливого сказати.
- Подумати про канал. Це може бути цифрове середовище, яким користується ваша школа, або, наприклад, сервіс для розсилок (Selzy, SendPulse тощо).
- Почати писати лист — дружньою і неформальною мовою, адже ваша мета — достукатися до сердець батьківства та учнівства.

Яким може бути цей лист (орієнтовний шаблон)

Дорогі батьки! [або ім'я, якщо сервіс розсилки дозволяє індивідуалізувати кожен лист]

Сьогодні починаю, сподіваюся, добру традицію нашої школи — регулярні листи від директора [директорки] школи. Що два тижні [підставте свою періодичність] ділитимусь із вами новинами нашого ліцею, досягненнями учнів і учениць та своїми роздумами про них.

Наступного навчального року ми почнемо пілотувати “Профільну” — реформу старшої школи. 10 класи будуть обирати не тільки профілі, а й курси / предмети та навчатимуться в кабінетах з оновленим обладнанням.

Ми одними з перших в Україні запровадимо зміни, які розпочнуться для більшості старшокласників країни у 2027 році. Мета реформи — створити освіту, яка відгукується на запити учнівства, враховує їхні найсильніші сторони та прагнення. У нашому ліцеї ми вже [додайте, що ви вже робите для індивідуалізації освіти]. А завдяки реформі зможемо зробити так, щоб освіта в ліцеї ще більше відповідала запитам учнів.

Підготовка до пілотування нашою вухнула мене на роздуми про те, як часто ми, дорослі, очікуємо чогось від дітей і можемо не врахувати їхні бажання і прагнення.

Припускаю, що більшість із вас, коли були дітьми, хотіли бути почутими, щоб ваша думка була врахована. У моєму житті так і було. Напевно, ви неодноразово чули, що діти зараз зовсім інші й з ними не працюють методи навчання, які були ефективні 20 чи 30 років тому. Це так. Але я точно знаю, що ці діти, як і ми колись, хочуть, щоб їх почули.

Бути першими в реформі — надзвичайно захопливо, але й складно. Утім, коли ми з колегами постаємо перед труднощами, знаходимо мотивацію саме в учнях і ученицях та бажанні дослухатися до їхнього вибору.

*З повагою
[ім'я]*

Залучення директорів інших ліцеїв

У пілотних ліцеїв з першої 30-ки вже є можливість вибирати не тільки профілі, а й предмети / курси. Покличте колег і учнівство з цих закладів на онлайн-зустріч з батьківством й учнівством вашої школи. Вони зможуть почути про досвід, який уже є в Україні.

Опитування серед учнівства

Згідно із соціологічним [дослідженням](#), яке провів Київський міжнародний інститут соціології на запит МОН і за підтримки Проекту DECIDE, понад 80% учнівства старших класів хотіли б обирати предмети й вивчати те, що їм насамперед знадобиться в житті. А як налаштовані учні й учениці вашого закладу та їхні батьки? Про це можна дізнатися, провівши опитування учнівства 8–11 класів через гугл-форму.

Ось, що можна спитати:

Про вибір предметів та формат навчання:

- Чи хотіли б ви обирати предмети / більше предметів (Чи хотіли б ви, щоб ваша дитина обирала)?
- Як ви вважаєте, чи вистачить вам / вашій дитині бази, здобутої в школі, для побудови успішної кар'єри?
- Якби ви могли обрати три додаткові предмети / курси, які б це були? Чому?
- Чи є предмети, які ви вважаєте менш корисними для вашого майбутнього? Які саме?
- Чи цікаво вам навчатися за міждисциплінарними курсами (наприклад, поєднання біології та хімії, історії та права, математики та економіки)?
- Які вміння, окрім предметних знань, ви хотіли б розвивати в школі (наприклад, критичне мислення, фінансова грамотність, програмування, публічні виступи тощо)?

Про практичне навчання:

- Чи хотіли б ви, щоб у вашому навчанні було більше проєктної роботи або практичних завдань? Якщо так, у яких форматах?
- Чи було б вам цікаво відвідувати стажування, екскурсії до університетів або компаній за вашим профілем навчання?

Про мотивацію і стиль навчання:

- Що вас найбільше мотивує до навчання: оцінки, цікавість, підтримка вчительства, майбутні перспективи чи щось інше?
- У якому форматі вам найлегше засвоювати новий матеріал: лекції, інтерактивні заняття, групові проєкти, практичні кейси?

Про очікування від реформи:

- Чого ви очікуєте від академічного ліцею? Що має змінитися, якщо порівняти з вашим нинішнім навчанням?
- Чи є у вас побоювання щодо вибору профілю? Що могло б допомогти вам ухвалити більш усвідомлене рішення?
- Як ви хотіли б отримувати інформацію про нову систему навчання та вибір предметів: через зустрічі, презентації, відео, соціальні мережі?

Чим може допомогти опитування:

- отримати додаткові аргументи для батьківства, якщо великий відсоток учнівства або інших батьків підтримує те, що передбачає реформа;
- дізнатися, що потребує детальніших пояснень з вашого боку.

Зовнішня комунікація

Вдала комунікація на зовні може підсилити ефект від вашої внутрішньої комунікації з батьківством і учнівством. Якщо про вас пишуть і знімають сюжети медіа, розповідають у соцмережах, це може вплинути на закріплення довіри до вас.

Тому найперша порада така: не ігноруйте зовнішню комунікацію. Ведення сторінок школи й вашої особистої, співпраця з медіа — це дуже важливо.

Як це робити:

1. Налагодьте зв'язок з головою громади, керівником управління освіти, якщо він не дуже тісний. Це люди, до яких насамперед звертаються медіа, а отже, їм потрібно орієнтуватися в реформі, темі пілотування і згадувати ваш ліцей під час спілкування з журналістами.
2. Залучайте журналістів. Це найефективніше робити трьома способами:
 - активно розповідати про заклад у соцмережах;
 - писати журналістам напряму. Наприклад, таким може бути повідомлення медійникам, з якими ви ще не знайомі: *“Добрий день, я директор [назва закладу]. Ми одними з перших впроваджуємо реформу старшої школи, яку поширять на всю країну з 2027 року. Запрошуємо вас подивитися, як ми навчаємо учнів і учениць. Більше інформації можна прочитати [посилання або прикріплений файл]”*.
 - знайомитися під час заходів. Якщо ви берете участь у заходах, де присутні журналісти, не соромтеся підходити до них і запрошувати в гості.

Лайфхаки для спілкування з журналістами:

- **Давайте їм письмову інформацію щодо реформи**, пілотування і вашого закладу освіти. Особливо це важливо для тележурналістів і журналістів новинних стрічок. Як правило, у них немає багато часу, щоб глибоко зануритися в тему. Письмова інформація підвищує шанс, що вони нічого не наплутають і, ба більше, використають саме ваші ключові повідомлення. Наприкінці поради ми пропонуємо вам два документи для журналістів — короткий опис реформи й пілотування.
- **Поясніть, як для дітей.** Непрофільні журналісти не знають, що таке державний стандарт, чим освітня програма відрізняється від навчальної та що таке інтегрований курс. Тлумачте професійну термінологію, якщо без неї не обійтися, і пояснюйте реформу з перспективи переваг для учнівства і батьківства.

- Після завершення спілкування наголошуйте, що до вас **можна звернутися за уточненням**.
- **Просіть текстовий матеріал на верифікацію**. Це потрібно для того, щоб перевірити фактаж. Завжди є ймовірність, що журналіст не до кінця щось зрозуміє, вирве фразу з контексту або ви випадково назвете не ту цифру чи назву проекту під час інтерв'ю.
- **Не змінюйте журналістський матеріал суттєво** — лише верифікуйте. Переважно журналісти не люблять, коли герої матеріалів втручаються в авторський замисел, замінюють цитати, коли вони коректні за змістом. Нормально виправити дані, окремі слова цитати чи в крайньому разі ціле речення. Проте не варто переписувати матеріал. Так ви ризикуєте посваритися з журналістом. Якщо цей матеріал і випустять, малоімовірно, що цей журналіст прийде до вас знову.
- Якщо так сталося, що матеріал опублікували, не погодивши з вами, і ви помітили в ньому неточність, **попросіть журналіста виправити**.
- **Вибудуйте довготривалі стосунки**. Через деякий час після візиту можна розповісти журналісту про новини щодо пілотування або запросити на захід з іншої теми.

Неймінг і айдентика

Для комунікації реформи розроблено неймінг і айдентику — для того, щоб вона ставала впізнаваною.

Повна назва: “Профільна” — реформа старшої школи

Короткі назви:

- “Профільна”
- реформа старшої школи

[Візуальна айдентика реформи](#)

Шаблони презентації: [перший](#), [другий](#)

Корисні посилання

[Лендинг](#)

[Презентація](#), з якою можна виступати перед батьками

[Картки на різні теми й відеоексплейнери](#) щодо реформи

[Концептуальні засади](#) реформування профільної середньої освіти